

?Coop57: el «banc» que va ajudar a salvar una escola

Aquesta cooperativa de serveis, amb 2.429 préstecs a projectes transformadors en l'última dècada, s'ha convertit en el principal referent de les finances ètiques a Catalunya

Alumnes de l'escola cooperativa Nou Patufet de Barcelona | Nou Patufet

El 1986, enmig d'una forta crisi industrial, tancava l'Editorial Bruguera, que havia arribat a ser considerada la primera de l'Estat i la tercera d'Europa. Era l'editorial que havia publicat, entre altres obres, els populars còmics de *Mortadelo y Filemón*, *Zipi y Zape*, *Pepe Gotera* y *Otilio* o *El Capitán Trueno*. L'editorial passava a mans del Banc de Crèdit Industrial en paral·lel a l'inici d'una lluita dels antics treballadors de Bruguera per mantenir els seus llocs de treball.

[nointext]

Després d'intents fallits per reflotar l'empresa, reconvertir-la en cooperativa o buscar comprador, el banc va decidir liquidar-la. La majoria dels 775 treballadors, cansats del procés, van acceptar i van optar per liquidar els seus contractes. Tots excepte una vuitantena que van seguir la lluita, ara als jutjats, per reclamar unes indemnitzacions que consideraven justes.

Finalment, el 1995, després d'anys de litigis, els treballadors van guanyar el judici. Durant tres anys després del tancament, però, encara havien cobrat el salari de tramitació. Cobraven el salari brut, i el que correspondria a impostos, ho ingressaven en el que anomenaven ?caixa de

resistència? per si mai s'havia de reintegrar. Guanyat el judici, però, i davant la renúncia d'Hisenda a cobrar aquells diners, van decidir donar-los una destinació solidària.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=AUSdOaRNtjk>

Els extreballadors de Bruguera, englobats en bona part políticament dins del que podríem anomenar esquerra antiautoritària, van dividir els fons que tenien dipositats en tres parts. Una va anar cap a la lluita sandinista a Nicaragua, una altra cap a la del Sindicat Obrer del Camp (SOC) andalús i una tercera va acabar sent, sense que ni ells mateixos encara ho sabessin, el germen de Coop57, un fons per destinar a projectes a Catalunya que perseguissin la creació de llocs de treball de qualitat, especialment aplicant models cooperatius.

Una cooperativa de serveis financers que en realitat no és un banc

El 19 de juny de 1995, amb aquests fons, es va crear Coop57 sota la fórmula jurídica de cooperativa de serveis financers (<https://coop57.coop/ca>). Va ser l'únic model possible en l'època que, emparant-se en la llei de cooperatives, va permetre donar sortida als objectius que buscaven els extreballadors de Bruguera per garantir una ocupació de qualitat en cooperatives de treball.

Paulatinament, els projectes als quals va anar donant suport Coop57 es van obrir cap a altres àmbits del cooperativisme i de l'economia transformadora. La clau de l'èxit precisament radicava, i encara és el cas en l'actualitat, en el fet de no ser considerat un banc convencional, sinó una cooperativa de serveis financers. ¿Som un instrument financer al servei de la transformació social, de l'economia solidària, que fomenta un model alternatiu al capitalisme?, diu Xavi Teis, soci treballadors de Coop57.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=ZLWsEn2oPEU>

Coop57 té com a activitat principal el finançament de projectes transformadors. I ho fa amb els fons dipositats pels seus socis col·laboradors que hi destinen part dels seus estalvis que es converteixen en el capital social de la cooperativa. Els destinataris dels préstecs, a la seva vegada, són socis de serveis, i com a tals, reben els fons per a projectes transformadors prèvia avaluació social on s'analitza si els criteris, principis i valors de l'entitat són coincidents amb els de Coop57. ¿Mirem el què i el com, què fa i com ho fa, ni el què ni el com pot ser negatiu?, explica Teis.

En opinió de Xavi Teis, el funcionament com a cooperativa de serveis financers té el seu component positiu però alhora limitador. En la part positiva de la balança, ¿l'alta capacitat d'autogestió, estem autoregulats tal com marca la llei de cooperatives, no per la llei bancària, molt estricta?.

```
!function(e,i,n,s){var t="InfogramEmbeds",d=e.getElementsByTagName("script")[0];if(window[t]&&window[t].initialized)window[t].process&&window[t].process();else if(!e.getElementById(n)){var o=e.createElement("script");o.async=1,o.id=n,o.src="https://e.infogram.com/js/dist/embed-loader-min.js",d.parentNode.insertBefore(o,d)}}(document,0,"infogram-async");
```

En contrapartida, no pot oferir la totalitat de serveis financers, com l'operativa bancària tradicional de comptes corrents, targetes, domiciliacions, etc., ni actuar com a banca comercial o concedir préstecs a particulars. ¿De fet, Coop57 no neix amb mentalitat de banc, sinó de donar suport a la creació de projectes col·lectius que surtin d'una lògica capitalista?, matisa Teis. Això, però, no és un handicap per a Coop57, ja que ja va néixer sense la mentalitat de banca, no volien esdevenir banca convencional, va ser una decisió voluntària i reflexionada. I continuen igual, més quan ja hi ha altres projectes de les finances ètiques que treballen en aquesta línia.

Passar de ¿amb els meus diners no? a ¿amb els meus diners sí?

L'altra gran diferència entre Coop57 i la banca convencional és a què es dediquen els excedents. En el seu cas, a cobrir despeses i a reserves per dotar-se de més múscul financer. Mai, però, a repartir dividendes entre els socis. Pel que fa al cost financer dels préstecs es calcula en funció que Coop57 sigui sostenible i funcioni, com ha estat fins ara, ja que cada exercici s'ha tancat amb excedents. Però per una bona gestió, no perquè s'hagi buscat el lucre. Els destinataris dels préstecs són els socis de la cooperativa, l'objectiu és ajudar a les entitats, no fer negoci amb elles?, indica Xavi Teis.

```
!function(e,i,n,s){var t="InfogramEmbeds",d=e.getElementsByTagName("script")[0];if(window[t]&&window[t].initialized)window[t].process&&window[t].process();else if(!e.getElementById(n)){var o=e.createElement("script");o.async=1,o.id=n,o.src="https://e.infogram.com/js/dist/embed-loader-min.js",d.parentNode.insertBefore(o,d)}}(document,0,"infogram-async");
```

```
!function(e,i,n,s){var t="InfogramEmbeds",d=e.getElementsByTagName("script")[0];if(window[t]&&window[t].initialized)window[t].process&&window[t].process();else if(!e.getElementById(n)){var o=e.createElement("script");o.async=1,o.id=n,o.src="https://e.infogram.com/js/dist/embed-loader-min.js",d.parentNode.insertBefore(o,d)}}(document,0,"infogram-async");
```

Coop57 va tancar l'exercici de 2018 amb 881 entitats sòcies de serveis, 570 de les quals a Catalunya. Pel que fa als socis col·laboradors, eren 4.198, dels quals 2.604 són a Catalunya. Cinc anys abans, a finals de 2013, eren 573 socis de serveis que rebien ajut financer de Coop57 i 2.758 socis col·laboradors que hi aportaven capital a través dels seus estalvis. Números que converteixen Coop57 en un referent ja no només a Catalunya sinó arreu de l'Estat en matèria de finances ètiques.

Però què són realment les finances ètiques? Ho explica el mateix Xavi Teis remuntant-se al seu origen: Les finances ètiques neixen des dels moviments socials, pacifistes i ecologistes, per donar resposta a la inquietud de moltes persones, empreses i entitats que no volien veure com els seus diners estaven vinculats al foment d'activitats contra les quals lluitaven?. I afegeix: Neixen de la idea de: amb els meus diners no? per més endavant incorporar la idea amb els meus diners sí? i fomentar l'aparició d'entitats que utilitzessin eines financeres per a un desenvolupament positiu de la societat?.

```
!function(e,i,n,s){var t="InfogramEmbeds",d=e.getElementsByTagName("script")[0];if(window[t]&&window[t].initialized)window[t].process&&window[t].process();else if(!e.getElementById(n)){var o=e.createElement("script");o.async=1,o.id=n,o.src="https://e.infogram.com/js/dist/embed-loader-min.js",d.parentNode.insertBefore(o,d)}}(document,0,"infogram-async");
```

Les finances ètiques, de fet, basen la seva força en la seva senzillesa, una cosa tan simple com incorporar l'ètica al conjunt de les decisions diàries d'estalvi i inversió?. Aquesta visió, segons Teis, canvia completament les motivacions, objectius i accents de la intermediació financera respecte a la banca tradicional. La intermediació financera entesa com a eina al servei de les persones i no com una eina simplement de negoci. Es tracta de rescatar el valor social dels diners, que són una eina, no una finalitat en sí mateixos?, conclou Teis.

Que Coop57 és diferent a la banca convencional també es veu quan analitzem les dades dels anys de la crisi econòmica. En el pitjor tram de la crisi, entre 2008 i 2014, el nombre d'entitats que

van rebre préstecs pels seus projectes transformadors i d'economia solidària no va parar de créixer. Es va passar de 223 entitats el 2008 a pràcticament el triple, 639, el 2014. En l'última dècada, entre 2008 i 2018, Coop57 ha concedit 2.429 préstecs per valor de 89,1 milions d'euros.

V?deo: 292686279

El Patufet que va sobreviure pel préstec de Coop57

Un dels projectes cooperatius emblemàtics de la política de préstecs de Coop57 en els últims anys és el de l'escola Nou Patufet del barri de Gràcia de Barcelona (<http://www.escolapatufet.cat/Ampa-WP/>). Nascuda el 1966, el maig de 2015, quan l'aleshores escola Patufet estava a poc de complir el 50è aniversari, l'antiga propietat, de caràcter familiar, va anunciar al personal que tancava i que l'alumnat i el professorat quedaria subrogat a La Salle Gràcia. La decisió, ja presa, era efectiva a partir del setembre següent. L'anunci va agafar per sorpresa tant a famílies com a personal docent, que va començar a moure's per veure si el tancament era irreversible. Tot apuntava que sí.

La primera sensació era que feien falta molts diners per garantir la continuïtat. A més, per desenvolupar el model d'escola que volien, basat en el treball per projectes, calia unificar els grups d'educació infantil, distribuïts en dos edificis en un de sol. La inversió requerida era gran i la sensació era que no seria possible donar continuïtat al projecte. Fins que una representació del professorat va anar a veure Coop57.

"Demandar el préstec ha estat molt fàcil", va declarar Francesc Granada, director del centre i futur president del consell rector de la cooperativa que van acabar constituïnt aquell estiu 16 dels 22 mestres i dues de les persones no docents de l'antiga escola. Ho van fer capitalitzant l'atur, i accedint al préstec de 400.000 euros de Coop57 per condicionar el nou local que acolliria l'educació infantil ja unificada del centre, ara sí, també ja adaptat a la normativa vigent. La facilitat en l'obtenció del préstec, per a Nou Patufet, va ser com una injecció d'oxigen en un moment més que crític.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=3U05G7rqJEM>

Més de 75 avals mancomunats per a L'Obrador de Gramenet

I si el préstec a la Nou Patufet va permetre donar continuïtat, ara sota la fórmula cooperativa, a aquesta escola del barri de Gràcia, altres han permès donar forma a la idea de negoci que tenien emprenedors com els tres socis que, de la mà de l'Ateneu Cooperatiu del Barcelonès Nord, van obrir el 29 de març passat L'Obrador de Gramenet (<http://grameimpuls.cat/un-projecte-per-sucar-hi-pa/>). El projecte, a més, ha resultat guanyador del primer Ajut Besòs Cooperatiu de l'Ateneu Cooperatiu.

El projecte té l'origen en el pa que ja feia de forma gairebé artesanal a casa seva un dels tres socis, Juanjo Moreno, des de feia 12 anys, quan va quedar a l'atur i va decidir comprar una panificadora. El que havia començat com un experiment domèstic, mica en mica va anar agafant força, i va començar a fer pa per a tercers. Fins que va engrescar a dos companys més i van començar a buscar suports.

Per una banda, van trobar el suport legal i burocràtic de l'Ateneu Cooperatiu, i per l'altra, el financer de Coop57. A principis d'any es constituïen en cooperativa i a l'abril obria portes L'Obrador de Gramenet al carrer Rafael de Casanova de Santa Coloma. Aquesta fleca que només treballa amb matèries primeres ecològiques també està recuperant el blat xeixa, una varietat que s'havia cultivat fa 200 anys a Santa Coloma de Gramenet.

Una de les singularitats del préstec concedit per Coop57 és que estava avalat mancomunadament per més de 75 persones i tres cooperatives que creien en el projecte. I és que Coop57 no opera amb garanties ni aportacions patrimonials, sinó en el que anomenen avals personals mancomunats, on diverses persones de l'entorn del projecte que rep el préstec avalen

una petita quantitat que només hauran de fer efectiva en cas de no retorn del préstec. Però només per la part avalada.

El sistema permet a molts projectes viables econòmicament però amb poc capital poder accedir al finançament i a Coop57 tenir una major garantia de devolució en disminuir el risc que queda diversificat. També li dona, però, una informació valuosa sobre la capacitat de crear xarxa del projecte, quin nivell de confiança genera en el seu entorn més immediat i si té una base social sòlida, àmplia i compromesa, principis tots ells molt presents en la forma de treballar de Coop57.

V?deo: https://www.youtube.com/watch?v=vvSjU_fknyQ

De Fiare a Triodos, passant per Oikocrèdit o Arç

Si bé Coop57 és probablement el projecte de finances ètiques més emblemàtic que hi ha hores d'ara amb seu a Catalunya, n'hi operen d'altres que, com l'entitat del carrer Premià de Sants, estan fent forat en un sector encara dominat per la banca convencional. És el cas de Fiare Banca Ètica (<https://www.fiarebancaetica.coop/ca>) o Oikocrèdit, també cooperatives (<http://catalunya.oikocredit.es/ca/>), o Triodos Bank (<https://www.triodos.es/es>); en el camp de les assegurances, d'Arç Cooperativa, (<https://arc.coop/ca/inici/>) o en el del finançament ètic, d'Acció Solidària contra l'Atur. (<https://acciosolidaria.cat/es/>)

En l'àmbit de l'economia social i solidària, però sense que formin part de les anomenades finances ètiques, hi trobem la cooperativa de Caixa d'Enginyers (<https://www.caixaenginyers.com/>), que en l'últim exercici va incrementar en un 17% el nombre de socis i el juliol d'aquest any superava la xifra dels 200.000, o CoopHalal, cooperativa amb seu a Barcelona (<https://www.coophalal.eu/es/>) que impulsa la pràctica de les finances basades en els principis de la xaria islàmica.

D'entre totes aquestes entitats financeres, la més similar a Coop57 en ser una de les entitats que finança ara mateix més operacions d'economia social i solidària a Catalunya és Fiare Banca Ètica. Cooperativa sense afany de lucre, és fruit de la unió de Banca Popolare Etica, un banc cooperatiu que opera a Itàlia des de 1993, i de Fiare, que ho fa a l'estat espanyol des de 2005. A data 27 de novembre de 2019, comptava amb 2.999 persones sòcies a l'Estat i havia concedit un total de 298 préstecs per valor de 44 milions d'euros. A diferència de Coop57, Fiare sí que permet l'operativa tradicional d'estalvi.

```
!function(e,i,n,s){var t="InfogramEmbeds",d=e.getElementsByTagName("script")[0];if(window[t]&&window[t].initialized)window[t].process&&window[t].process();else if(!e.getElementById(n)){var o=e.createElement("script");o.async=1,o.id=n,o.src="https://e.infogram.com/js/dist/embed-loader-min.js",d.parentNode.insertBefore(o,d)}}(document,0,"infogram-async");
```

Un 16% més de préstecs de la banca ètica en només un any

Les finances ètiques, a diferència de la banca convencional, viuen un bon moment. Així ho reflecteix el Baròmetre de les Finances Ètiques i Solidàries 2018 (<http://fets.org/wp-content/uploads/2019/10/BAR%C3%92METRO-FINANZASETICAS-CAT-.pdf>) que va presentar-se el 27 d'octubre passat a Barcelona en el marc de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC). Segons el Baròmetre, els préstecs concedits per les entitats financeres a projectes transformadors a l'Estat espanyol van passar durant el 2018 de 1.267 milions d'euros a 1.474 milions, en el que representa un increment del 16,31% en un sol any. Segons el Baròmetre, l'augment del volum de préstecs concedits per la banca ètica contrasta amb el continuat decreixement que presenten les xifres d'evolució dels préstecs concedits a nivell general a Espanya?.

Segons les dades de l'informe, la taxa de morositat de les entitats financeres ètiques va ser de

l'1,68% el 2018, en contraposició amb la banca tradicional, que va tenir una taxa de morositat que es va situar en el 5,81%.

El capital social de les finances ètiques va continuar creixent i es va situar per sobre dels 191 milions d'euros, que suposa un increment del 6,41% respecte l'any anterior.

El sector més finançat és l'ambiental, amb un 40,64% de l'import total, seguit del social (22,85%) i el cultural (14,41%).

Pel que fa al món assegurador, que també forma part del sector financer i és, de fet, un actor inversor clau, les assegurances ètiques van gestionar al llarg de 2018 un volum de primes de 637,7 milions d'euros i tenen inversions realitzades que superen els 1.630 milions. El Baròmetre utilitza com a referència aquelles entitats registrades amb el Segell Europeu EthSI d'assegurances ètiques.

Alessandro Celoni, director de Fiare Banca Ètica, durant la presentació del Baròmetre de les Finances Ètiques a l'última FESC. Foto: FETS

En relació amb el volum de pòlisses, les entitats asseguradores i mutualitats registrades pel Segell EthSI han gestionat més d' 1,4 milions de pòlisses durant l'any 2018. A l'àmbit de la mediació d'assegurances, les corredories ètiques tenen un volum de primes intermediades de més de 12 milions d'euros a partir de les més de 20.000 pòlisses gestionades.

En la presentació del Baròmetre, David Díaz de Quijano, coordinador d'Oikocrèdit, explicava que ?les finances ètiques hem guanyat acceptació social i popularitat i això ha fet que altres entitats financeres convencionals es comencin a interessar, encara que la majoria de les vegades és més màrqueting i greenwashing que no fets reals i honestos?.

Alessandro Celoni, director de Fiare Banca Ètica, trobava una explicació a la menor morositat en les finances ètiques: «Coneixem molt bé als nostres clients, sabem qui són i per a què volen els diners, la qual cosa es tradueix en una baixa morositat». «Com que només es finança economia real, no especulativa, la taxa de morositat és molt baixa?», afegia Marion Guillon, de Coop57.

El Baròmetre és una iniciativa de l'Observatori de les Finances Ètiques, un espai de trobada dels diferents actors del sistema financer ètic de l'Estat espanyol, promogut i coordinat des de FETS (Finançament Ètic i Solidari <http://fets.org/>), una associació de segon nivell que agrupa entitats catalanes del tercer sector i l'economia social i solidària que busca promoure aquest tipus de finançament a Catalunya.

[despiece]L'economia social i les finances ètiques, als instituts

Malgrat l'escenari optimista que es desprèn del Baròmetre, la banca ètica continua sent minoritària en l'àmbit global de les finances. En ocasions, pel desconeixement que té la població en general de la seva existència i dels seus principis.

Per pal·liar aquest dèficit, el Departament d'Educació i el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat, conjuntament amb l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT), impulsen la creació d'un programa per posar en valor l'economia social i solidària i les finances ètiques (<https://drive.google.com/file/d/1XLbhMxLeY3VRaRafu9-v6Z3wy-ayzWum/view>) en els projectes d'emprenedoria col·lectiva de les matèries d'economia de 4t d'ESO i emprenedoria a 3r i 4t d'ESO.

El programa ha de servir per incloure en l'oferta curricular dels centres educatius catalans, formació pràctica i específica sobre economia social i com aquesta contribueix a la creació d'empreses democràtiques i centrades en les persones, la generació de feina estable i de qualitat, i el creixement sostenible i arrelat al territori. El programa consta de cinc mòduls, un dels quals monogràfic sobre les finances ètiques (https://economiasocialcatalunya.cat/wp-content/uploads/2019/11/AulaESS_M5.pdf).

*Formació per a cooperativistes que durant aquest curs impartiran els mòduls d'Economia Social i Finances
Específiques en 90 instituts. Foto: Federació de Cooperatives de Treball*

[noticia]191290[/noticia]
[noticia]190633[/noticia]
[noticia]190172[/noticia]
[noticia]188662[/noticia]
[noticia]184740[/noticia]